

Nr 53.

Ankom till riksdagens kansli den 7 juni 1934 kl. 2 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckt motion angående vissa ändringar
i lagen om arbetstidens begränsning.*

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 286, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Karlsson* i Grängesberg m. fl. hemställt, att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte anhålla om utarbetande och framläggande för 1935 års riksdag av förslag *dels* till sådana ändringar av lagen om arbetstidens begränsning, att arbetstiden fastställes till 6 timmar per dag och 36 timmar i veckan, med lönekomensation, *dels ock* till sådana ändringar, att lagens tillämpningsområde utvidgas att omfatta samtliga arbetargrupper, som nu icke äro inbegripna under lagens bestämmelser, och att övertidsarbete medgives endast vid sådana särskilda arbetstillfällen, då genom natur- eller olyckshändelse eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, fara föreligger för liv, hälsa eller egendom.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för nämnda yrkanden, får utskottet hänvisa till motionen.

Vid 1930 års riksdag antogs på förslag av andra lagutskottet (utlåtande nr 15) nu gällande lag om arbetstidens begränsning, utfärdad den 16 maj 1930 (nr 138).

Vid 1931 års riksdag hemställde herr *Karlsson* i Grängesberg m. fl. i motionen II:287, att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte anhålla om utarbetande och framläggande för 1932 års riksdag av förslag *dels* till sådana ändringar av lagen om arbetstidens begränsning, att arbetstiden för arbetare inom industrien i allmänhet fastställdes till högst 7 timmar per dygn eller 42 timmar i veckan och för arbetare i särskilt tungt eller hälsofarligt arbete samt för arbetare under 18 år till högst 6 timmar per dygn eller 36 timmar i veckan, *dels ock* till de ändringar angående lagens tillämpningsområde med mera, som föreslagits i nu föreliggande motionen II:286.

Andra lagutskottet hemställde i utlåtande nr 16, att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Reservation avgavs av herr *Linder* m. fl., vilka yrkade, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamma åtgärder i syfte att bringa lagen om arbetstidens begränsning i sådan överensstämmelse med den år 1919 av internationella arbetsorganisationens konferens i Washington antagna konventionen angående begränsning av arbetstiden i industriella företag, att denna konvention kan av Sverige ratificeras.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Med anledning av en till samma års riksdag avlämnad kungl. proposition, nr 40, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd väckte herr Lindhagen inom första kammaren en motion, nr 206, i vilken hemställdes om sammanförande i en lag av samtliga ämnen, som behandlas i lagarna om arbetarskydd, arbetstid och förbud mot kvinnligt nattarbete. Enligt denna motion borde den i lagen föreskrivna vilan i arbetet tillkomma alla lönearbetare utan skillnad mellan kön eller mellan kroppsarbetare på land och i stad. I motionen yrkades även bland annat, att riksdagen ville besluta hemställa, att Kungl. Maj:t ej måtte alldeles glömma bort ett begrundande, i vad mån även jordbrukare, hantverkare och andra, som driva sitt yrke utan lejd fast arbetskraft, samt hennens hustrur måtte kunna åtminstone i någon mån skyddas mot deras arbetstids ofrivilliga uppressande till en oskälighöjd.

Motionen tillstyrktes icke av andra lagutskottet, som i ärendet avgav utlåtande, nr 24, och bifölls ej heller av riksdagen.

Vid 1932 års riksdag väckte herr Karlsson i Grängesberg m. fl. motion, II: 60, i samma ämne. I motionen hemställdes, att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte anhålla om utarbetande och framläggande för 1933 års riksdag av förslag till ändringar i arbetstidslagen i huvudsaklig överensstämmelse med de yrkanden, som framställts i motionen II: 287 vid 1931 års riksdag.

I utlåtande nr 35 avstyrkte andra lagutskottet motionen.

Reservation anfördes av herr Sigfrid Hansson m. fl. med samma yrkande som det i reservationen av herr Linder m. fl. vid 1931 års riksdag framställda.

Riksdagen biföll utskottets hemställan att motionen icke skulle föranleda till någon åtgärd.

Vid 1933 års riksdag väcktes i förevarande ämne två motioner. I en motion, II: 79, hemställde herr Karlsson i Grängesberg m. fl., att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte anhålla om utarbetande och framläggande för 1934 års riksdag av förslag dels till sådana ändringar av lagen om arbetstidens begränsning, att arbetstiden för arbetare i normalt arbete fastställdes till högst 7 timmar per dygn och högst 40 timmar i veckan och för arbetare i särskilt tungt eller hälsofarligt arbete och där s. k. skiftgång kontinuerligt förekomme samt för arbetare under 18 år till högst 6 timmar per dygn och 36 timmar i veckan, dels ock till samma ändringar angående lagens tillämpningsområde med mera, som föreslagits i nu föreliggande motionen II: 286. I en motion II: 252 föreslog herrar Hagberg i Luleå och Brädefors, att riksdagen måtte besluta att i arbetstidslagen införa ändringar, som innebure fastställandet av 7-timmarsdag med 40-timmarsvecka, 6-timmarsdag i hälsofarliga yrken och för ungdom under 18 år och 8-timmarsdag för lant- och skogsarbetarna samt att denna arbetstidsförkortning måste förbindas med full lönekomensation.

Andra lagutskottet yttrade i utlåtande, nr 35, över motionerna:

Utskottet finner motionärerna icke hava anfört skäl, som kunna föranleda utskottet att frångå sin tidigare och senast vid förra årets riksdag intagna avvisande ståndpunkt till förslag om ändringar i gällande lag om arbetstidens begränsning av sådant innehåll, som motionärerna framlagt. Med anledning av vad i motionen II:79 anförts om bekämpande av arbetslösheten får utskottet, som i förevarande sammanhang anser sig icke böra ingå på frågan om allenast tillfällig förkortning av arbetstiden, hänvisa till, att arbetslöshetsutredningens arbete nu fortskridit så långt, att utkast till centrala delar av utredningens betänkande rörande medlen för bekämpande av arbetslösheten äro färdiga samt att vissa specialundersökningar äro under utarbetande ävensom att utredningens arbete för närvarande fortgår.

Utskottet hemställde, att motionerna icke måtte föranleda till någon åtgärd.

Reservation anfördes av herr Norman m. fl. med samma yrkande som det i reservationen av herr Linder m. fl. vid 1931 års riksdag framställda.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Vid *innevarande års riksdag* hava — förutom den nu förevarande motionen II:286 — väckts två andra motioner rörande förkortning av arbetstiden. I motionen II:371 hava herrar Persson i Tidaholm och Mårtensson hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning angående möjligheterna att med hjälp av en förkortning av arbetstiden i allmänhet bereda sysselsättning åt arbetslösa och att Kungl. Maj:t, därest utredningen därtill gäve anledning, ville för riksdagen framlägga förslag i ämnet. I motionen II:498 har herr Carlström m. fl. hemställt, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte genom de sakkunniga, som tillkallats för utredning av ungdomsarbetslöshetsfrågan, eller på annat sätt låta undersöka möjligheterna och sättet för att genom statens medverkan åstadkomma överenskommelse mellan företagare och arbetare om ransonering av arbetet, samt för riksdagen framlägga de förslag, som därav kunde föranledas.

Motionerna hava behandlats av andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, som i utlåtande nr 4 hemställt, att andra kammaren för sin del måtte besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta undersöka möjligheterna och sättet för att genom statens medverkan åstadkomma en ransonering av arbetet genom förkortning av arbetstiden, så att ett större antal personer kunde beredas sysselsättning i produktiv verksamhet, varvid i första hand borde undersökas, om frivilliga överenskommelser i dylikt syfte, särskilt till ungdomsarbetslöshetens bekämpande, kunna åstadkommas mellan arbetare och arbetsgivare, samt för riksdagen framlägga de förslag, som av denna utredning kunde föranledas.

Reservation har anförts av fyra ledamöter, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att motionerna icke måtte föranleda till någon andra kammarens åtgärd.

Andra kammaren har den 5 sistlidne maj bifallit det tillfälliga utskottets hemställan, varefter ärendet jämlikt § 63 riksdagsordningen överlämnats till första kammaren, som hänvisat detsamma till sitt första tillfälliga utskott.

Sistnämnda utskott har i utlåtande nr 10 anslutit sig till den vid andra kammarens utskotts utlåtande fogade reservationen samt hemställt, att första kammaren icke måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Första kammaren har den 6 innevarande juni i enlighet med dess första tillfälliga utskotts hemställan beslutat att icke biträda andra kammarens beslut.

Till komplettering av vad ovan anförts om den pågående utredningen rörande arbetslöshetens karaktär och orsaker samt medlen för dess bekämpande må anföras, att den år 1927 tillsatta *arbetslöshetsutredningen* den 20 oktober 1933 avgivit Betänkande II, Bilagor, Band I (statens offentl. utredn. 1933:29) innehållande Bilaga 4, Konjunkturspridningen.

Enligt årets riksdagsberättelse beräknades utredningens arbete vara slutfört i början av februari 1934. Utredningen har emellertid sedermera erhållit uppdrag att göra ytterligare vissa specialundersökningar, som delvis torde beröra frågan om arbetstidens längd. Betänkande härutinnan beräknas bliva framlagt under hösten 1934.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1933 har chefen för socialdepartementet tillkallat fem sakkunniga, vilka antagit benämningen *Lantarbetstidsutredningen*, med uppdrag att inom departementet biträda med utredning rörande frågan om laglig reglering av arbetstiden för arbetare inom jordbruket och dess binäringar. De sakkunnigas arbete pågår.

Utskottet får vidare omnämna, att *internationella arbetsbyråns styrelse* vid sammanträde den 13—16 januari 1932 med 15 röster mot 3 godkänt en av styrelsens arbetslöshetskommitté i december 1931 framlagd resolution rörande frågan om arbetstidens förkortning såsom medel mot arbetslöshetskrisen. Nämnda resolution finnes återgiven i utskottets utlåtande nr 35 till 1932 års riksdag, till vilket utlåtande utskottet får hänvisa.

En av internationella arbetsbyrån anordnad förberedande konferens — *tekniska arbetstidskonferensen* — för överläggning om möjligheten att motverka arbetslösheten genom arbetstidens förkortning ägde rum i Genève den 10—25 januari 1933. Till konferensen hade internationella arbetsbyrån avgivit en rapport, i vilken bl. a. en eventuell konvention rörande arbetstiden skisserats, avsedd att gälla industriella företag och gående ut på en arbetsvecka om i genomsnitt 40 timmar. I rapporten hade vidare framhållits, att det måste anses önskvärt att överväga antagandet av en rekommendation, som förebyggde en reduktion av lönerna, vilken sannolikt skulle sänka arbetarnas levnadsstandard. Med 41 röster mot 22 antogs en resolution, däri konferensen uttalade, att den ansåg en förkortning av arbetstiden vara ett av de medel, som vore ägnade att minska arbetslösheten. Samtidigt framhölls, att de anställdas levnadsstandard därvid skulle vidmakthållas. Vidare be-

slöts med 36 röster mot 21, att arbetsbyrån skulle utarbeta förslag till konvention i ämnet att föreläggas *internationella arbetskonferensen* vid dess sjuttonde session i Genève i juni 1933. Denna konferens beslöt med 69 röster mot 55 att frågan om 40-timmars arbetsvecka ej skulle betraktas som av brådskande karaktär. Internationella arbetsbyrån erhöll emellertid i uppdrag att hos regeringarna inhämta upplysning om deras ställning till frågan. Arbetsbyrån avgav i mars 1934 rapport rörande avgivna svar. Däri omförmäles, bland annat, att endast 27 regeringar (anslutna stater äro till antalet 55) besvarat det frågeformulär, som utsänts. Rapporten innehåller vidare förslagstext till två konventioner och en rekommendation rörande 40-timmarsvecka. Den svenska regeringen har uttalat, att den i princip ville medverka till en konvention av 40-timmars arbetsvecka under villkor att någon sänkning av arbetarnas ekonomiska standard icke därigenom åstadkommes.

Spörsmålet om arbetstidens förkortning genom införande av 40-timmarsvecka kommer nu att upptagas av internationella arbetskonferensen vid dess adertonde session, som öppnats i Genève den 4 innevarande juni. I konferensen delta såväl representanter för den svenska regeringen som svenska arbetsgivare- och arbetarerepresentanter.

I fråga om *Washingtonkonventionen* rörande arbetstidens begränsning av år 1919 må här anföras, att enligt en i Sociala meddelanden år 1934, nr 1, å sid. 48—49 intagen tabell rörande fortgången intill 1934 års början av ratifikationsarbetet i fråga om internationella konventioner framgår, att Washingtonkonventionen ratificerats av Argentina, Belgien, Bulgarien, Chile, Colombia, Dominikanska republiken, Grekland, Indien, Litauen, Luxemburg, Portugal, Rumänien, Spanien, Tjeckoslovakien och Uruguay, att den villkorligt ratificerats i Frankrike, Italien, Lettland och Österrike, att beslut om ratifikation föreligger i Kuba samt att förslag om ratifikation föreligger i Brasilien, Nederländerna, Paraguay och Tyskland.

Utskottet tillåter sig vidare anförä följande ungefärliga *uppgifter rörande arbetstidslagens tillämpning* åren 1931—1933.

Ordinarie arbetstid.

	1931	1932	1933
Dagarbetare med 48 timmars arbetsvecka enligt lagen [4 § första st.]	433,700	447,200	446,400
Skiftarbetare med 48 timmars genomsnittlig arbetsvecka enligt lagen [4 § andra st.]	50,900	51,400	51,300
Dagarbetare, för vilka arbetsrådet medgivit 48 timmars genomsnittlig arbetsvecka [5 § 1 mom.]	27,000	10,600	11,000
Skiftarbetare, för vilka arbetsrådet medgivit i regel 56 timmars genomsnittlig arbetsvecka [5 § 2 mom.]	18,500	18,000	18,100
Dagarbetare, för vilka arbetsrådet medgivit 54—60 timmars arbetsvecka [5 § 3—5 mom.]	5,000	7,900	8,300
Summa	535,100	535,100	535,100

Övertidsarbete.

	1931	1932	1933
Arbetare över 18 år, för vilka utsträckt övertid ej medgivits av arbetsrådet	464,550	467,215	466,790
Arbetare under 18 år, för vilka övertid ej medgivits av arbetsrådet	65,050	65,141	64,937
Arbetare över 18 år, för vilka arbetsrådet medgivit utsträckt övertid med i medeltal 58 [40 år 1931, 50 år 1932] timmar per år [7 § 3 mom.]	4,550	1,885	2,310
Arbetare mellan 16 och 18 år, för vilka arbetsrådet medgivit övertid med i medeltal 62 [50 år 1931, 75 år 1932] timmar per år [7 § 4 mom.]	950	859	1,063
Summa	535,100	535,100	535,100

Till uppgifterna om övertidsarbete må anmärkas, att arbetare under 18 år ej få utan tillstånd av arbetsrådet användas till övertidsarbete. Arbetare över 18 år få utan tillstånd av arbetsrådet användas till övertidsarbete under 200 timmar per år, när så befinner påkallat med hänsyn till särskilt förhållande. För utförande av vissa förberedelse- eller avslutningsarbeten må ock utan tillstånd av arbetsrådet erforderligt antal arbetare över 18 år användas under högst 7 timmar i veckan.

Rörande den omfattning, i vilken arbetsrådet under de senaste åren lämnat medgivande till övertidsarbete, är utskottet i tillfälle att meddela följande uppgifter:

Undantag enligt	1929		1930		1931		1932		1933	
	Antal fall	Antal arbetare	Antal fall	Antal arbetare	Antal fall	Antal arbetare	Antal fall	Antal arbetare	Antal fall	Antal arbetare
7 § 3 mom. med tillstyrkande av vederbörande arbetare eller arbetarorganisation	396	5,617 =306,508 arbets- timmar	336	4,955 =309,700 arbets- timmar	230	2,635 =147,905 arbets- timmar	181	1,505 = 79,626 arbets- timmar	212	2,147 =126,258 arbets- timmar
7 § 3 mom. utan sådant tillstyrkande	254	4,166 = 94,315 arbets- timmar	283	4,548 = 96,775 arbets- timmar	142	1,915 = 29,895 arbets- timmar	16	380 = 13,295 arbets- timmar	11	163 = 6,521 arbets- timmar
7 § 4 mom.	145	1,282 = 63,724 arbets- timmar	132	1,137 = 61,550 arbets- timmar	121	950 = 46,153 arbets- timmar	90	859 = 63,561 arbets- timmar	102	1,063 = 65,918 arbets- timmar

Slutligen må omnämnas, att i Sociala meddelanden 1934, nr 2, sid. 129—143, finnes intagen redogörelse för en av socialstyrelsen verkställd undersökning angående arbetstidens förkortning inom näringslivet i november 1933. Utskottet anhåller att få hänvisa till innehållet i nämnda redogörelse.

Av vad ovan anförts framgår, att spørgsmålet rörande ytterligare begränsning av arbetstiden för närvarande är föremål för internationell prövning. Vid den arbetskonferens, vars förhandlingar nyligen påbörjats i Genève, skall till behandling upptagas, bland annat, frågan om sådan begränsning av arbetstiden, att den för personer, som äro sysselsatta i industriellt arbete, i genomsnitt skall utgöra 40 timmar i veckan. I denna konferens deltaga såväl representanter för vårt lands regering som svenska arbetsgivare- och arbetare-representanter. Med hänsyn till det läge, vari det internationella samarbetet på förevarande område alltså befinner sig, torde det knappast kunna påräknas, att till nästa års riksdag kan framläggas förslag till så vittgående ändringar i arbetstidslagstiftningen, som påyrkas i motionen. Utskottet vill vidare erinra om, att vissa spörsmål angående arbetstidens längd i vårt land för närvarande äro föremål för arbetslöshetsutredningens undersökningar. För övrigt hyser utskottet den övertygelsen, att regeringen med uppmärksamhet följer företeelserna på arbetsmarknaden och undersöker alla möjligheter att med statens medverkan råda bot på arbetslösheten.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II:286, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 juni 1934.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, Linder, Sigfrid Hansson, Frändén, P. Sandström, Norman, Karl Bodin* och *John Björck*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Skövde, *Magnusson* i Kalmar, *Johanson* i Hallagården, *Wallerius, Pettersson* i Hällbacken, *Hansson* i Trollhättan, *Gardell* i Gahns och *Lindberg* i Stockholm.
